PERSPECTIVELE DEZVOLTĂRII TURISMULUI ECOLOGIC ÎN PARCUL NAȚIONAL ORHEI

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM IN ORHEI NATIONAL PARK

CZU: 338.48:574(478) **https://doi.org/10.59295/spd2025e.57**

Tatiana DUDNICENCO
ORCID: 0000-0003-0484-6372
E-mail: dudnicenco@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Orhei National Park is often associated by tourists with the Orheiul Vechi Museum Complex, which includes all archaeological and historical sites — in fact, these make up the Orheiul Vechi Cultural and Natural Reserve. Our objective was to select and describe an ecotourism itinerary within this park, based on the observation of nature and significant natural landscapes. Orhei National Park, as a whole, falls under the category of national parks, but within its boundaries it includes various types of protected areas (forest nature reserves, landscape reserves, resource reserves, natural monuments), which facilitates the practice of ecotourism. The proposed ecotourism itinerary, consisting of visits to the landscape reserves of Trebujeni, Pohrebeni, and Țigănești, is quite representative for ecotourism activities.*

Keywords: *ecotourism, national park, landscape reserves.*

INTRODUCERE

Turismul ecologic (ecoturismul) este un sector al turismului, bazându-se pe experienţa în natură şi respectarea principiilor durabilităţii. Ecoturismul promovează protejarea ecosistemelor vulnerabile și a speciilor rare de plante și animale, contribuind la conservarea biodiversității și la păstrarea patrimoniului natural. Totodată, această practică permite diversificarea veniturilor în cadrul economiilor locale, fără a afecta activitățile tradiționale, reducând astfel dependența de factorii externi sau interni. Într-o viziune mai amplă, ecoturismul reprezintă o soluție sustenabilă pentru dezvoltarea regiunilor cu resurse naturale valoroase. Prin integrarea peisajelor și a diversității ecologice în activități turistice, se creează o alternativă sigură, care sprijină economia locală și protejează mediul. Promovând un stil de viață sustenabil, ecoturismul echilibrează relația dintre om și natură, oferind beneficii atât comunităților, cât și generațiilor viitoare, care vor putea aprecia frumusețea și autenticitatea acestor zone. În această lucrare am cercetat posibilitatea practicării ecoturismului în cadrul Parcului Național Orhei, care este unul din cele două parcuri naționale aflate pe teritoriul Republicii Moldova. De asemenea, am selectat pentru cercetare acest parc, deoarece el este în apropierea capitalei țării, astfel turiștii ce vin cu vizite de lucru sau alte scopuri în Chișinău, pot practica în zilele de weekend

ecoturismul în acest parc. Scopul cercetărilor a constat în: Evidenţierea perspectivelor dezvoltării turismului ecologic în Parcul Național Orhei.

MATERIAL ȘI METODĂ

În calitate de material al cercetărilor efectuate au servit resursele ecoturistice din Parcul Național Orhei. La realizarea cercetărilor au fost utilizate așa metode ca: comparaţiilor internaţionale, măsurarea, metoda de descriere, fotografică, aprecierea indicatorilor de determinare a resurselor turistice, metoda geografică-cartografică, metoda de comparare, inducţia şi deducţia, analize diagnostice şi de prognozare, excursii, analizei şi sintezei, extrapolării.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Parcul Național Orhei este situat în regiunea centrală a Republicii Moldova, în cadrul Podișului Central Moldovenesc, ocupând o suprafață de 33792,09 hectare. Acesta se întinde pe teritoriul administrativ al raioanelor Orhei, Strășeni, Călărași și Criuleni, incluzând total sau parțial 18 localități: Ghetlova, Morozeni, Neculăieuca, Ivancea, Peresecina, Donici, Telești, Pohorniceni, Puțintei, Trebujeni, Selișteе, Vatici, Codreanca, Românești, Țigănești, Bravicea, Săseni și Mașcăuți [4].

Conform cadrului legal care reglementează ariile naturale protejate din Republica Moldova [3; 5], Parcul Național Orhei este clasificat ca parc național, integrând însă diverse categorii de zone protejate. Scopul principal al acestuia este conservarea și protejarea unor ecosisteme reprezentative pentru biogeografia națională, incluzând elemente de importanță fizico-geografică, floristică, faunistică, hidrologică, geologică, paleontologică și pedologică. Parcul facilitează accesul pentru activități cu caracter științific, educațional, recreativ și turistic.

Ariile naturale protejate de stat din spaţiul Parcului Naţional Orhei sunt: rezervaţiile naturale silvice Cobâleni (33,5 ha), Vâşcăuţi (24 ha); rezervaţiile peisajere Pohrebeni (1049 ha), Trebujeni (500 ha), Ţigănești (680 ha); rezervaţii de resurse – cernoziom levigat gras al zonei silvice centrale din s. Ivancea (4 ha); monumente ale naturii – parcul din satul Ivancea (3 ha) şi 7 arbori seculari, suprafaţă totală fiind de 2293,5 hectare [1].

Deși situat în regiunea centrală a Republicii Moldova, o zonă recunoscută pentru patrimoniul său natural, teritoriul parcului rămâne insuficient explorat din punct de vedere științific. Diversitatea speciilor de floră și faună, varietatea ecosistemelor și peisajele naturale constituie un patrimoniu valoros, cu relevanță națională și europeană.

Deoarece Parcul Național Orhei este asociat de turiști cu Complexul muzeal Orheiul Vechi, care include toate obiectele arheologice şi istorice, inclusiv “Curtea Ţărănească” (sec XIX), acestea constituind Rezervația Culturală Naturală Orheiul Vechi, am selectat un itinerar ecoturistic, bazat pe observarea naturii, peisajelor naturale reprezentative și anume vizitarea celor 3 rezervații peisajere ce se află pe teritoriul Parcului Național Orhei. Astfel, itinerarul nou propus include pe lângă rezervația peisajeră Trebujeni, ce se

află în imediata apropiere a Rezervației Culturale Naturale Orheiul Vechi, v-a mai include rezervațiile peisajere Pohrebeni și Țigănești. Dacă primele două rezervații peisajere se află în limitele teritoriale ale raionului Orhei, atunci rezervația peisajeră Țigănești se află la hotarul cu acest raion, dar deja pe teritoriul raionului Strășeni. Excursia va dura o zi, cu deplasarea cu ajutorul transportului auto până la rezervațiile peisajere, dar pe teritoriul acestora va fi drumeție pe jos.

Descrierea traseului ecoturistic propus: tipul traseului: circular; **tematica excursiei:** ecoturism; d**urata excursiei:** 1 zi. Traseul respectiv poate fi parcurs pe o durată de cca 10 ore, respectiv popasul de prânz pe contul fiecărui ecoturist; **beneficiarii excursiei:** turişti interni, turişti străini, elevi, studenţi, cercetători; **scopul excursiei:** cunoaşterea multiplelor aspecte ale resurselor ecoturistice în Parcul Național Orhei; **obiectivele excursiei:** familiarizarea cu peisajele ariilor protejate luate sub protecția statului, cunoașterea plantelor și animalelor rare, tipurilor de roci existente și cu descoperirile cercetărilor geologice și paleontologice realizate pe teritoriul traseului; c**omplexitatea traseului:** deplasare cu transport de la periferia or. Orhei sau or. Chișinău până la punctele de vizitare, deoarece sunt disperse. Există grad mediu de complexitate pentru vizitarea obiectivelor turistice. Se vor parcurge pe jos cel puțin 2-3 km pe relief de deal şi pe drum de ţară; **vestimentaţie:** nu este necesar echipament special, dar este necesară încălțăminte comodă; **transport:** autocar, minibus, autoturism până la intrarea pe teritoriul ariilor protejate, în rest drumeție pe jos.

Realizarea traseului ecoturistic are o importanță majoră pentru valorificarea ariilor naturale protejate, educația ecologică atât a localnicilor, cât și a vizitatorilor şi pentru asigurarea de venituri şi locuri de muncă prin turism.

Astfel, ***primul punct propus pentru vizitare*** este **Rezervația peisajeră Trebujeni**. Aria protejată este situată între localitățile Trebujeni și Furceni, din raionul Orhei, Republica Moldova, distanța de or. Chișinău: 58 km și timp: 1 oră 15 min. Ea ocupă o suprafață de 500 de hectare și este gestionată de Gospodăria Silvică de Stat Orhei (436 ha) și Primăria Trebujeni (64 ha). Aceasta cuprinde versanți stâncoși ai râului Răut și ai afluenților săi, Draghinici și Ivancea, parțial acoperiți de păduri. Zona include peșteri, grote, fenomene carstice, monumente culturale și peisaje pitorești.

Altitudinal, terenul variază între 20 și 155 de metri. Pădurile, dominate de stejar și amestecuri de foioase, sunt clasificate ca stejărete de productivitate inferioară, dezvoltate pe soluri litice și rendzinice. Relieful carstic, format pe calcare sarmațiene, este marcat de peșteri, pâlnii carstice și cascade. Versanții abrupți ai Răutului, cu înălțimi de peste 100 de metri, adăpostesc ruinele unei mănăstiri medievale rupestre și alte vestigii culturale.

Peisajul este completat de stânci calcaroase cu forme și culori variate, care își schimbă aspectul în funcție de anotimp. Una dintre acestea, denumită Stânca Corbului, servește drept refugiu pentru păsări răpitoare.

Din punct de vedere istoric, zona a găzduit o cetate geto-dacă în secolele V-III î.e.n. și o mănăstire rupestră medievală dedicată „Adormirii Maicii Domnului”. În imediata

vecinătate se află complexul arheologic și istoric Orheiul Vechi, care sporește valoarea turistică a regiunii. Peisajul, combinând stânci, cascade, păduri și vestigii, creează un mediu ideal pentru specii rare de plante și animale, fiind o destinație atractivă pentru vizitatori.

În aria protejată Trebujeni au fost identificate 41 de specii de plante rare, dintre care opt sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova: *Galanthus nivalis*, *Genista tetragona*, *Centaurea thirkei*, *Paronychia cephalotes*, *Sorbus domestica*, *Doronicum hungaricum*, *Fritillaria meleagroides* și *Schivereckia podolica*. Două specii, crinul de pădure (*Lilium martagon)* și șiverichia podoleană (*Schivereckia podolica)*, figurează în Lista Roșie a Europei [2, p. 7].

Diversitatea reliefului, care include stânci, păduri, pajiști, stepe, lunci și cursuri de apă, creează habitate variate ce susțin o faună bogată. Aceste condiții favorizează formarea unor „nișe ecologice" care găzduiesc numeroase specii.

Dintre carnivore, jderul de pădure (*Martes martes*), vidra (*Lutra lutra*) și pisica sălbatică (*Felis silvestris*) sunt vulnerabile și incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Căpriorul și mistrețul, deși prezenți, sunt rare din cauza activităților recreaționale intense și a lucrărilor forestiere. Herpetofauna este bine reprezentată, cu 8 specii de reptile și 9 specii de amfibieni. Printre cele mai rare se numără șarpele cu abdomen galben (*Dolichophis caspius*), șarpele de alun (*Coronella austriaca*) și șarpele lui Esculap (*Zamenis longissimus*), toate incluse în Cartea Roșie. De asemenea, zona găzduiește o diversitate mare de insecte și moluște.

Astfel, aria protejată Trebujeni este un spațiu valoros din punct de vedere științific, ecologic, estetic și recreațional, fiind un element esențial al patrimoniului natural național, care necesită protecție și gestionare responsabilă.

Al doilea punct pentru vizitare este **rezervația peisageră Pohrebeni.** Rezervația peisageră Pohrebeni, o arie protejată din raionul Orhei, se află în apropierea satului cu același nume și ocupă o suprafață de 1.049 ha.

Rezervația se încadrează în zona deluroasă cu păduri de cvercete și șleauri de deal, caracterizată prin versanți însoriți sau semiînsoriți, cu înclinare slabă spre moderată. Solurile variază între cenușiu deschis, luto-nisipos, și cenușiu închis, lutos sau luto-argilos, cu productivitate superioară până la mijlocie.

În cadrul rezervației au fost identificate trei tipuri de păduri, toate cu productivitate medie: goruneto-șleau, goruneto-stejăret și stejăret de coastă și platouri.

Diversitatea condițiilor climatice, hidrologice, formele variate de relief, tipurile de sol și alți factori naturali au favorizat dezvoltarea unei flore extrem de bogate și variate. Dintre speciile principale și secundare de arbori și arbuști, se remarcă cele cu valoare pentru conservare, cum ar fi gorunul (*Quercus petraea*), teiul (*Tilia cordata*) și frasinul (*Fraxinus excelsior*), precum și speciile rare, precum sorbul (*Sorbus torminalis*) și clocotișul (*Staphylea pinnata*).

Situl „Pohrebeni" cuprinde o varietate de ecosisteme care creează condiții propice pentru o mare diversitate de specii de floră și faună. Valoarea sa conservativă este

evidențiată de prezența a 12 specii rare de plante și 19 specii de animale protejate prin instrumente naționale și internaționale, dintre care 5 sunt de interes unional. Analiza compoziției floristice și identificarea speciilor rare contribuie la creșterea atractivității acestui sit natural și la dezvoltarea unor strategii eficiente pentru protejarea speciilor rare și a celor incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova.

Al treilea punct pentru vizitare este **rezervația peisageră Țigănești.** Rezervația peisageră Țigănești este o zonă protejată situată între localitățile Bravicea și Săseni din raionul Călărași, Tabăra din raionul Orhei și Țigănești din raionul Strășeni, Republica Moldova. Acoperă o suprafață de 680 ha și este administrată de o întreprindere silvică din regiunea Călărași. În această rezervație, situată pe versanții unui deal care coboară spre valea râului Ichel, cresc stejari seculari, unii având 200-300 de ani și tulpini ce depășesc 1 metru în diametru. În partea inferioară a zonei se găsește Mănăstirea Țigănești, un punct de referință cultural și spiritual.

Rezervația găzduiește 259 de specii de plante vasculare, incluzând 19 specii de arbori, 17 de arbuști și 223 de plante erbacee, majoritatea din încrengătura *Magnoliophyta*, cu câteva specii din *Pteridophyta*. Stratul de arbuști este slab dezvoltat din cauza umbrei dense, dar include specii precum *Staphylea pinnata* (clocotiș), o specie rară protejată.

Stratul erbaceu este divers, reflectând caracteristicile pădurilor de foioase din Codri. Speciile rare, protejate în conformitate cu Cartea Roșie a Republicii Moldova sunt: *Orchis morio* (untul vacii), *Asparagus officinalis* (sparanghel), *Cephalanthera damasonium* (căpșunica), *Cephalanthera longifolia* (buruiana de junghiuri) ș.a. Specii cu protecție internațională includ *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis*, *Lilium martagon*, *Tulipa biebersteiniana* și *Staphylea pinnata*.

Fauna rezervației este bogată, cu specii protejate incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, precum: mamifere – *Felis silvestris* (pisica sălbatică), *Martes martes* (jderul de pădure); reptile – *Coronella austriaca* (șarpele de alun); amfibieni – *Bufo bufo* (broasca râioasă brună), *Hyla arborea* (brotăcelul), *Rana dalmatina* (broasca roșie de pădure); insecte – *Lucanus cervus* (rădașca), *Oryctes nasicornis* (carabanul), *Morimus funereus* (croitorul cenușiu).

Astfel, rezervația peisagistică Țigănești reprezintă un ecosistem forestier valoros, cu o diversitate floristică și faunistică remarcabilă. Protejarea speciilor rare și a habitatelor naturale contribuie la conservarea biodiversității regiunii Codrilor, subliniind importanța managementului durabil al acestei arii protejate.

CONCLUZII

Parcul Național Orhei, prin includerea în componența sa a altor categorii de arii protejate de stat, inclusiv a celor trei rezervații peisajere cercetate personal, prezintă interes științific de importanță internațională în ce privește valoare geomorfologică, hidrologică, structurală și ecologică. Acestea, la rândul lor facilitează practicarea ecoturismului.Realizarea traseelor ecoturistice are o importanță majoră pentru valorificarea ariilor naturale

protejate, educația ecologică atât a localnicilor, cât și a vizitatorilor și pentru asigurarea de venituri și locuri de muncă prin turism. În rezultatul cercetărilor efectuate s-a selectat itinerarul ecoturistic ce include următoarele puncte de vizitare: rezervația peisajeră Trebujeni; rezervația peisajeră Pohrebeni; rezervația peisajeră Țigănești, care sunt destul de reprezentative pentru practicarea ecoturismului. Ecoturismul în Parcul Național Orhei oferă oportunități semnificative de dezvoltare durabilă prin valorificarea patrimoniului natural al regiunii. Practicarea acestuia contribuie la conservarea biodiversității și la implicarea comunităților locale în activități turistice responsabile.

REFERINȚE:

1. Analele Naturii. (Ministerul Mediului, Agenția „Moldsilva", Parcul Național Orhei); grupul de lucru: Boaghie D. (coordonator) ș.a. Chișinău: Impressum, 2023. 168 p.
2. CERTAN, Corina. Plantele rare din rezervaţia peisagistică „Trebujeni". În: *Rezumatele. Conferinţa Internaţională a Tinerilor Cercetători*. Chişinău, Moldova, 11 noiembrie, 2005, p. 7.
3. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr.1538 din 25. 02. 1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.66-68 din 16.07.1998.
4. https://pno.md – Parcul Național Orhei (citat 29.06.2025).
5. https://www.legis.md/ – Legislaţia Republicii Moldova (citat 27.06.2025).